

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Γερμανοί επιστήμονες στα ίχνη του Ιπποδρόμου της Αρχαίας Ολυμπίας

Γερμανοί γεωλόγοι και ειδικοί υποστηρίζουν ότι εντόπισαν τον χαμένο Ιππόδρομο της Αρχαίας Ολυμπίας στη διάρκεια γεωφυσικών και γεωμαγνητικών ερευνών που πραγματοποιήθηκαν σε μια έκταση 10,5 εκταρίων σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων της Αρχαίας Ολυμπίας. Ο Ιππόδρομος, που μέχρι σήμερα πιστευόταν ότι είχε παρασυρθεί από τα νερά του Αλφειού, βρίσκεται θαμμένος μέσα σε επιχώσεις, σε μέγιστο βάθος 4,5 μ., νοτιοανατολικά του Σταδίου προς την Ολυμπιακή Ακαδημία και υπολογίζεται ότι έχει μήκος 1 χλμ. και πλάτος 64 μ. Το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο έχει ζητήσει την έγκριση του υπουργείου Πολιτισμού για να πραγματοποιήσει ανασκαφικές τομές τον ερχόμενο Απρίλιο, ώστε να επιβεβαιωθεί ανασκαφικά το εύρημα.

Σκηνές από τη Γιγαντομαχία σε δωρικό ναό της Αχαΐας

Στη διάρκεια ερευνών που διεξάγονται από τη Ζ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Αχαΐας σε μεγάλο δωρικό περίπτερο ναό στην Τράπεζα Αιγίου, εντοπίστηκαν γλυπτά από τα αγάλματα του αετώματος, που παραπέμπουν, πιθανότατα, σε σκηνές από τη Γιγαντομαχία. Ανάμεσά τους είναι κορμός της θεάς Αθηνάς, που φέρει χειριδωτό χιτώνα και κρατά αιγίδα, μέλη και κεφαλές οπλιτών, καθώς και κεφαλές, οπλές και σκέλη αλόγων.

Ο ναός, που σύμφωνα με τα νέα δεδομένα οικοδομήθηκε μεταξύ 530 και 510 π.Χ., θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της κλασικής Αχαΐας. Μέχρι σήμερα δεν έχει καταστεί δυνατή η απόδοσή του σε κάποια θεότητα, ωστόσο οι ανασκαφείς θεωρούν βέβαιο ότι ανήκει στην πολυύχο θεότητα, καθώς βρίσκεται στο κέντρο της οχυρωμένης πόλης.

Προϊστορικά ευρήματα στη Βουλγαρία

Χρυσό περιδέραιο προϊστορικής περιόδου (περίπου 1500 π.Χ.) φτιαγμένο από 320 χάντρες χρυσού, καθώς και άλλα χρυσά και ασημένια κοσμήματα βρέθηκαν σε τύμβο που ανασκάφηκε στην περιοχή νότια του όρους Sakar στη Βουλγαρία και ο οποίος θεωρείται ότι ανήκε σε σημαίνον πρόσωπο της κοινωνίας. Στον ίδιο τύμβο η ερευνητική ομάδα εντόπισε κατασκευή που συνδέεται με τα ταφικά έθιμα της κοινωνίας του 1500 π.Χ. Πρόκειται πιθανότατα για σύστημα αποτέφρωσης νεκρών: ένα ειδικό δοχείο αποτέφρωσης φτιαγμένο από χαλαζία, που ήταν τοποθετημένο σε βάση με διάμετρο 8 μ. και ύψος 2 μ. Τα κατάλοιπα της καύσης τοποθετούνταν σε πήλινο αγγείο, πλούσια διακοσμημένο.

Νεολιθικά ευρήματα στο Βασιλί Φαρσάλων

Νεολιθικός οικισμός αποκαλύφθηκε στο χωριό Βασιλί Φαρσάλων, στο πλαίσιο εργασιών κατασκευής του αγωγού φυσικού αερίου. Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα αποτελέσματα της έρευνας, χρονολογείται στο πρώτο μισό της 5ης χιλιετίας π.Χ. Τα ευρήματα περιλαμβάνουν μεγάλες ποσότητες κεραμικής της περιό-

δου, με εξαιρετικά δείγματα διακοσμημένων αγγείων, εργαλεία από πέτρα και οστά και πήλινα ειδώλια (μορφές χαρακτηριστικές για τη νεολιθική Θεσσαλία με συμβολικό περιεχόμενο), σφοντύλια που υποδεικνύουν κατεργασία του μαλλιού κ.ά.

Σημαντικά ευρήματα στην Αριδαία

Δύο σημαντικά ευρήματα ήρθαν στο φως στο δήμο Αριδαίας του νομού Πέλλας, αποκαλύπτοντας στοιχεία από τον τρόπο ζωής και την καθημερινότητα των προγόνων μας. Το πρώτο εύρημα είναι ένα αγροτικό σπίτι ηλικίας 6.000 ετών, το οποίο εντοπίστηκε στη Σωσάνδρα στη διάρκεια εργασιών βελτίωσης και επέκτασης του δικτύου ύδρευσης της περιοχής. Η ανασκαφή αποκάλυψε σταδιακά ένα ορθογώνιο, πασσαλόπηκτο κτίριο, επιφάνειας 58 τ.μ., με σκελετό από πασσάλους και τοίχους από πλέγμα κλαδιών και καλαμιών που είχαν επαλειφθεί με πηλό. Το κτίριο έχει τριμερή διάρθρωση, με δύο φούρνους ανάμεσα στους οποίους υπάρχει χώρος συγκέντρωσης και επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, είσοδο προς το νότο και δάπεδα καλυμμένα με ψαθιά. Οι

μυλόπετρες, οι τριπήρες και οι αποθηκευτικοί λάκκοι που βρέθηκαν μαζί με το πλήθος των πήλινων αγγείων και λίθινων εργαλείων υποδηλώνουν την καλλιέργεια και επεξεργασία των σιτηρών στο τέλος της νεολιθικής εποχής. Το δεύτερο εύρημα εντοπίστηκε στο Λυκόστομο και είναι ένα κτίριο του 4ου-5ου αι. μ.Χ. Η έκτασή του, με βάση τα έως τώρα ανασκαφικά δεδομένα, υπολογίζεται σε 340 τ.μ. και οι τοίχοι είναι κατασκευασμένοι με αργολιθοδομή και ασβεστοκονίαμα ως συνδετικό υλικό. Όπως δείχνει η αποκατάσταση της κάτοψής του, πρόκειται για ένα τετράγωνο σχεδόν οικοδόμημα με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τη διαίρεση του εσωτερικού του σε επιμέρους χώρους, διαστάσεων 4x4 μ.

Η αποκάλυψη χιλιάδων σκελετών στις κατακόμβες της Ρώμης εγείρει ερωτηματικά

Η ανεύρεση χιλιάδων σκελετών μετά την αποκάλυψη πρόσθετων στοών στις γνωστές κατακόμβες Πιερ-Μαρσελέν της Ρώμης αποτελεί γρίφο που καλούνται να λύσουν οι Ιταλοί αρχαιολόγοι. Η νέα πτέρυγα αποκαλύφθηκε τυ-

Τι είναι το «νιέλο»

Το νιέλο (nigellum = μαύρο) είναι κράμα που χρησιμοποιείται στη διακόσμηση κοσμημάτων από τη Μυκηναϊκή εποχή έως τις μέρες μας. Είναι κράμα από άργυρο, μόλυβδο, χαλκό, θείο και βόρακα, το οποίο τοποθετείται στα σκαλισμένα μέρη της επιφάνειας ενός μετάλλου, θερμαίνεται ώστε να ρευστοποιηθεί και στη συνέχεια, αφού κρυώσει, απομακρύνεται το περιττό υλικό με ξύσιμο. Έτσι μένει το μαύρο νιέλο στα χαραγμένα μέρη, τονίζοντας το σχέδιο.

χαία σε ιδιόκτητο οικόπεδο προαστίου της ιταλικής πρωτεύουσας. Οι επιστήμονες μέτρησαν 3.000 ως 4.000 σκελετούς. Η χρονολόγηση ενός σκελετού με τη μέθοδο του άνθρακα 14 έδειξε ότι δεν πρόκειται για θύματα της εποχής των χριστιανικών διωγμών του 3ου και 4ου αιώνα, αλλά ότι οι νεκροί αποτέθηκαν εκεί μεταξύ 80-130 μ.Χ. Διαπιστώθηκε επίσης ότι όλοι είχαν πεθάνει σε νεαρή ηλικία και περίπου την ίδια εποχή, όπως δείχνει η προσεκτική απόθεσή τους. Οι νεκροί ήταν τακτοποιημένοι σε σειρές, σε προσανατολισμένη διαστρωμάτωση, ενώ ανάμεσα στους σκελετούς υπήρχε λευκή σκόνη. Η ανάλυση έδειξε ότι πρόκειται για γύψο αναμεμιγμένο με μια άλλη φυτική ρητίνη. Είναι η πρώτη φορά που ανακαλύπτεται αυτού του είδους η ψευδοταρίχευση. Η πιθανότερη έως τώρα εξήγηση, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, είναι ότι πρόκειται για θύματα κάποιας επιδημίας, ενώ εκτιμούν επίσης ότι οι περισσότεροι νεκροί δεν ανήκαν στην κατώτερη κοινωνική τάξη, καθώς στα υπολείμματα των νεκρικών υφασμάτων τους βρέθηκαν και χρυσά νήματα.

Ρωμαϊκά γλυπτά εντοπίστηκαν στην Κύθνο

Κατά τη διάρκεια υποβρύχιων ανασκαφών στον όρμο Μανδράκι της Κύθνου, όπου έχουν εντοπιστεί τα καταποντισμένα κατάλοιπα του αρχαίου λιμανιού, οι αρχαιολόγοι αποκάλυψαν δύο γλυπτά των ρωμαϊκών χρόνων. Το ένα γλυπτό είναι κορμός θωρακοφόρου άνδρα σε φυσικό μέγεθος, ο οποίος σώζεται από τη βάση του λαιμού έως περίπου τα γόνατα. Από τα άνω άκρα σώζεται το αριστερό χέρι έως το ύψος του αγκώνα, με μιάτιο, ενώ το δεξί λείπει από τον ώμο. Το δεύτερο γλυπτό είναι κεφαλή γενειοφόρου άνδρα, στην οποία διατηρούνται σε καλή κατάσταση τα χαρακτηριστικά του προσώπου. Όπως φαίνεται τα γλυπτά είχαν χρησιμοποιηθεί σε δεύτερη χρήση, ως δομικό υλικό για την κατασκευή προέκτασης του τοίχου που προστάτευε το λιμάνι. Τα ευρήματα μεταφέρθηκαν στα εργαστήρια της Εφορείας

Ραβδοσκοπία: μια αμφιλεγόμενη τεχνική

Η ραβδοσκοπία είναι μια τεχνική που χρησιμεύει στην ανακάλυψη υπόγειων πηγών νερού ή μεταλλευτικών κοιτασμάτων. Με απλά σύνεργα (μία ή δύο ξύλινες ή μεταλλικές ράβδους ή ένα εκκρεμές), άτομα με ανεπτυγμένες ραδιοαισθητικές ικανότητες εντοπίζουν με ακρίβεια υπόγεια ύδατα ή μεταλλικά αντικείμενα και μεταλλεύματα.

Ο Ηρόδοτος, ο οποίος έζησε τον 5ο αιώνα, είναι ο πρώτος που αναφέρει τη ραβδοσκοπία στη Σκυθία. Τον 16ο αιώνα ο Λούθηρος τη χαρακτηρίζει «διαβολική», ενώ ο σύγχρονός του Γερμανός Georgius Agricola, συγγραφέας του έργου *De re metallica*, προσπαθεί να εξηγήσει την τεχνική της ραβδοσκοπίας, αλλά δέχεται τα πυρά της εκκλησίας. Η Ελισάβετ Α΄ της Αγγλίας, κατανοώντας τη σημασία που είχε για την αγγλική οικονομία η αξιοποίηση του φυσικού της πλούτου, καλεί ειδικούς ραβδοσκόπους από τη Γερμανία για να ερευνήσουν τα βρετανικά εδάφη. Το 1693, ο Γάλλος αββάς του Vallemont, Pierre le Lorrain, κυκλοφορεί ένα βιβλίο με τον «σκανδαλιστικό» τίτλο *Physique Occulte (Απόκρυφη Φυσική)*, το οποίο απαγορεύτηκε μεν από την εκκλησία, έγινε δε best seller της εποχής του.

ας Εναλίων Αρχαιοτήτων για να συντηρηθούν και απομένει να διευκρινιστεί αν αποτελούν μέρος του ίδιου αγάλματος ή όχι.

Αποκαλύπτεται το ρωμαϊκό στάδιο της Πάτρας

Στη σταδιακή αποκάλυψη του ρωμαϊκού σταδίου της Πάτρας αναμένεται να οδηγήσει η κατεδάφιση δεκαετασάρων κτιρίων στο κέντρο της πόλης, που ξεκίνησε πρόσφατα. Οι αρχαιολόγοι ελπίζουν να έχουν διατηρηθεί τμήματα του σταδίου κάτω από τα κτίρια που κατεδαφίζονται, ωστόσο μεγάλο μέρος των υλικών του είχε χρησιμοποιηθεί παλαιότερα ως πρώτη ύλη για την ανέγερση κατοικιών αλλά και του Ναού της Παντάναςας. Στους τοίχους της εκκλησίας, μάλιστα, είχε εντοπιστεί σπάνιο αγαλματίδιο μονομάχου. Το στάδιο δεν αναφέρεται στις αρχαίες πηγές, αλλά όπως όλα δείχνουν ήταν προσφορά του αυτοκράτορα Δομιτιανού στην πόλη, περί το 86 μ.Χ. Σε αυτό φιλοξενήθηκαν τα Καισάρεια, αθλητικοί αγώνες προς τιμή των Ρωμαίων αυτοκρατόρων, όπως μαρτυρούν οι σχετικές επιγραφές που εντοπίστηκαν και επιβεβαιώνουν την ταυτότητα του χώρου, ενώ χρησιμοποιήθηκε και ως αμφιθέατρο.

Ενετικός προμαχώνας σε ανασκαφές στη Λευκωσία

Τμήμα του καρδίοσχημου ενετικού προμαχώνα Ντ΄ Αβίλα, το

οποίο ήταν σε πολύ καλή κατάσταση, ήρθε στο φως στη διάρκεια εργασιών ανάπλασης της πλατείας Ελευθερίας στη Λευκωσία, πάνω στα ενετικά τείχη. Το σημείο όπου εντοπίστηκε ο προμαχώνας είναι σε μικρό βάθος από την επιφάνεια του δρόμου, κάτω ακριβώς από το τμήμα του προμαχώνα που έχει αποκαλυφθεί και πάνω στον οποίο είναι κτισμένο το δημαρχείο Λευκωσίας, από την εποχή της βρετανικής αποικιοκρατίας στο νησί. Ο διευθυντής του τμήματος Αρχαιοτήτων Κύπρου, Πάυλος Φλουρέντζος, δήλωσε ότι η ανακάλυψη μπορεί να δώσει και νέες πληροφορίες σχετικά με ευρήματα που μέχρι σήμερα δεν είχαν εντοπιστεί, αλλά πιθανολογούνταν η ύπαρξή τους.

Ελπίδες για την αποκάλυψη του αρχαίου θεάτρου των Αχαρνών

Το υπουργείο Πολιτισμού ανακοίνωσε ότι θα προχωρήσει σε αναγκαστική απαλλοτρίωση τριών οικοπέδων ώστε να αποκαλυφθεί η συνέχεια του κοίλου του αρχαίου θεάτρου των Αχαρνών, που παραμένει θαμμένο δύο χρόνια μετά την ανακάλυψή του. Οι αρχαιολόγοι ελπίζουν ότι η συνέχεια της έρευνας θα οδηγήσει στην ανεύρεση της ορχήστρας του θεάτρου, η οποία πρέπει να βρίσκεται θαμμένη σε μεγάλο βάθος κάτω από την κεντρική οδό των Αχαρνών, την οδό Σαλαμίνας.

Άγαλμα του Ραμσή Β΄ αποκαλύφθηκε κοντά στο Κάιρο

Η κεφαλή κολοσσιαίου γρανιτένιου αγάλματος του Ραμσή Β΄ αποκαλύφθηκε στην πόλη Tell Basta, 50 μίλια βόρεια του Κάιρου. Η κεφαλή εντοπίστηκε μόλις 1,5 μ. κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, έχει ύψος 76 εκ., ενώ είναι σπασμένη η μύτη και λείπει η χαρακτηριστική γενειάδα του Φαραώ. Οι αρχαιολόγοι που διεξάγουν τις ανασκαφές πιστεύουν ότι ο εντοπισμός του αγάλματος ίσως υποδεικνύει ότι βρίσκονται κοντά στα ερείπια σημαντικού ναού του Ραμσή Β΄.

Βρέθηκε ο τάφος του Μάρκου Νόνιου Μακρίνου;

Ιταλοί αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι έφεραν στο φως τον τάφο του Ρωμαίου Μάρκου Νόνιου Μακρίνου, όπως φαίνεται από επιγραφή με το όνομά του, η οποία υπάρχει στο μνημείο. Ο Μακρίνος, γεννημένος στην Μπρέσια της Βόρειας Ιταλίας, ήταν στρατηγός και ύπατος, ενώ ηγήθηκε σε στρατιωτικές εκστρατείες του Ρωμαίου αυτοκράτορα Μάρκου Αυρηλίου (161-180 μ.Χ.). Έγινε μέλος του στενού κύκλου του αυτοκράτορα και ένας εκ των εκλεκτών του, υπηρετώντας ως ανθύπατος στην Ασία. Έχει βρεθεί και ανασκαφεί μέρος της βίλας του, στο Τοσκολάνο Μαντέρνο στη λίμνη Γκούαρντα. Ο τάφος, τον οποίο οι αρχαιολόγοι

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

χαρακτήρισαν ως το σημαντικότερο αρχαίο ρωμαϊκό μνημείο που έρχεται στο φως τα τελευταία 20-30 χρόνια, αποκαλύφθηκε όταν ζητήθηκε από αρχαιολόγους να εξετάσουν ερείπια που βρέθηκαν κατά τη διάρκεια εργασιών για την ανέγερση κτιρίου στις όχθες του Τίβερη, επί της αρχαίας Φλαμινίας οδού, βόρεια της Ρώμης. Ο τάφος είχε εδώ και καιρό καταρρεύσει μέσα στη λάσπη, αλλά οι στύλοι, η οροφή και η διακόσμηση διατηρήθηκαν. Άλλα μέρη του είχαν βυθιστεί στα νερά του ποταμού, αλλά ανασύρθηκαν.

Το Βατικανό δάνεισε στην Ελλάδα γλυπτό του Παρθενώνα

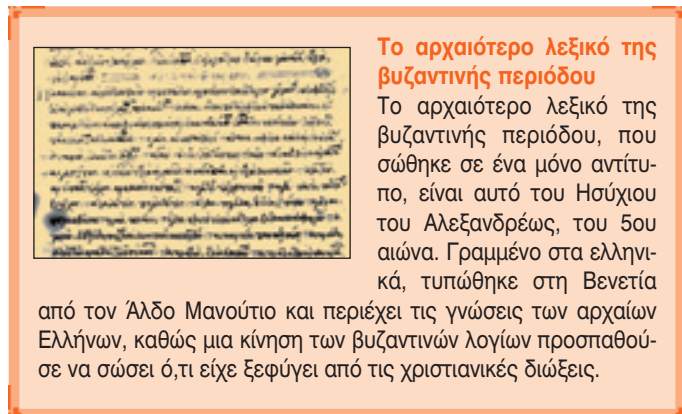
Το Μουσείο του Βατικανού επέστρεψε στην Ελλάδα, με τη μορφή δανείου, ένα θραύσμα από τον ανάγλυφο διάκοσμο του Παρθενώνα το οποίο θα κοσμήσει το Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Πρόκειται για θραύσμα με κεφαλή σκαφηφόρου ανδρός (νέου που κρατά στον ώμο «σκάφη» προσφορών) από τη βόρεια ζωφόρο του Παρθενώνα. Το γλυπτό, ύψους 24 εκατοστών, ανήκε στις συλλογές του Γρηγοριανού Μουσείου του Βατικανού και είναι η πρώτη φορά που οι Αρχές της Αγίας Έδρας δέχτηκαν να μεταφερθεί στο εξωτερικό. Θα παραμείνει στο Νέο Μουσείο Ακρόπολης για έναν χρόνο.

Άνοιξε η Αρχαιοθήκη στο Δίον
Εγκαινιάστηκε η Αρχαιοθήκη στο Δίον της Περίας, η οποία περιέχει ευρήματα των τελευταίων ανασκαφών (νομίσματα, δακτυλιδόλιθους, γυάλινα αγγεία, χάλκι-

να σκεύη, αντικείμενα και διακοσμητικά πλακίδια από κόκαλο, θραύσματα γλυπτών κ.ά.) οργανωμένα σε ομάδες. Το κορυφαίο εύρημα που θα φιλοξενηθεί στην Αρχαιοθήκη είναι ένα ψηφιδωτό δάπεδο συνολικής έκτασης 100 τ.μ. με την παράσταση του θριάμβου του Διονύσου. Το δάπεδο θα συντηρηθεί ψηφίδα ψηφίδα και θα εκτεθεί σταδιακά. Συντηρητές και αρχαιολόγοι θα δουλεύουν σε αυτό και το κοινό θα ξεναγείται στους χώρους της Αρχαιοθήκης, παρακολουθώντας παράλληλα την εργασία των ειδικών. Επίσης, παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο κοινό το χάλκινο έλασμα από επένδυση μακεδονικής ασπίδας με τον ήλιο και τους πλανήτες, καθώς και την επιγραφή «Βασιλέως Δημητρίου», που πιστεύεται ότι ανήκε στην ασπίδα του βασιλιά της αρχαίας Μακεδονίας, Δημητρίου του Πολιορκητή.

Η Παναγία Επισκοπής στέκεται όρθια σε βάθος 32 μέτρων

Ο ναός της Παναγίας Επισκοπής στην Ευρυτανία, ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία του ελλαδικού χώρου, που στα μέσα του '60 κατακλύστηκε από τα νερά της τεχνητής λίμνης Κρεμαστών, εντοπίστηκε από ερασιτέχνες δύτες του Συλλόγου Ερασπεχνών Αυτοδύτων «ΤΗΘΥΣ», ύστερα από έρευνα που πραγματοποιήσαν στο βυθό, σε βάθος που υπερβαίνει τα 32 μέτρα. Η βυζαντινή εκκλησία του 8ου αιώνα άντεξε στον τεράστιο όγκο των υδάτων και εξακολουθεί να στέκει όρθια σε πολύ καλή κατά-

Το αρχαιότερο λεξικό της βυζαντινής περιόδου

Το αρχαιότερο λεξικό της βυζαντινής περιόδου, που σώθηκε σε ένα μόνο αντίτυπο, είναι αυτό του Ησύχιου του Αλεξανδρέως, του 5ου αιώνα. Γραμμένο στα ελληνικά, τυπώθηκε στη Βενετία

από τον Άλδο Μανούτιο και περιέχει τις γνώσεις των αρχαίων Ελλήνων, καθώς μια κίνηση των βυζαντινών λογίων προσπαθούσε να σώσει ό,τι είχε ξεφύγει από τις χριστιανικές διώξεις.

σταση. Η αποκάλυψη κινητοποίησε τοπικούς φορείς και παράγοντες οι οποίοι ζητούν να αξιοποιηθεί το βυζαντινό μνημείο και να διασωθεί. Στο ναό, πριν καλυφθεί από τα νερά του Αχελώου το 1965, είχε διενεργηθεί αυτοψία με επικεφαλής τον ζωγράφο-συντηρητή Φώτη Ζαχαρίου που κατάφερε να αποτοιχίσει και να διασώσει περίπου 250 τ.μ. τοιχογραφιών, οι οποίες σήμερα βρίσκονται σε ειδική αίθουσα του Βυζαντινού Μουσείου.

345.000 ετών τα «ίχνη του διαβόλου»

Τα «ίχνη του διαβόλου» –οι αρχαιότερες ανθρώπινες πατημασιές τις οποίες εντόπισαν ερασιτέχνες αρχαιολόγοι το 2003 στην κορυφή του ιταλικού ηφαιστείου Ροκαμονφίνα– έχουν ηλικία 345.000 ετών (με απόκλιση 6.000 ετών), σύμφωνα με το γαλλικό Εργαστήριο Κλιματικών και Περιβαλλοντικών Επιστημών που μελέτησε το εύρημα. Η μέτρηση αυτή επιβεβαιώνει το γεγονός ότι τα ίχνη ανήκουν στον Άνθρωπο της Χαϊδελβέργης (Homo heidelbergensis). Οι ερευνητές, ωστόσο, αναμένουν και νέα ευρήματα, καθώς σε απόσταση 3 χλμ. υπάρχουν ενδείξεις για την ύπαρξη και άλλων –ανάλογης ηλικίας– αποτυπωμάτων.

Το επιγόνιο ακούγεται ξανά με τη βοήθεια της τεχνολογίας

Το αρχαίο ελληνικό έγχορδο όργανο ακούστηκε ξανά χάρη σε Ιταλούς ερευνητές που προσομοίωσαν τον ήχο του με λογισμικό. Ο Φρανσέσκο ντε Ματία και οι συνεργάτες του στο Ωδείο Μουσικής του Σαλέρνο χρησιμοποίησαν εικόνες του επιγόνιου από

έργα τέχνης, κομμάτια από ανασκαφές και γραπτές περιγραφές του οργάνου και του τρόπου που παιζόταν, και δημιούργησαν στον υπολογιστή ένα τρισδιάστατο μηχανικό μοντέλο του οργάνου. Αφού σχημάτισαν μια, κατά το δυνατόν, ακριβή εικόνα για τη μορφή και τα υλικά κατασκευής του, προσομοίωσαν διάφορους παράγοντες, όπως τη μάζα του οργάνου, την ακαμψία και την αντήχησή του, που συντελούσαν στον χαρακτηριστικό ήχο του. Το επιγόνιο, κατά μία εκδοχή, εισήχθη στην Ελλάδα το 180 π.Χ. από τον Επίγονο. Πλήρη αντίγραφα του δεν έχουν διασωθεί, είναι όμως γνωστό ότι είχε έως και 50 χορδές, όπως η άρπα. Είχε επίσης ηχείο όπως η κιθάρα και παιζόταν με το χέρι, χωρίς πένα.

Η καθημερινή ζωή στην αρχαιότητα ζωντανεύει στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

Μια νέα μόνιμη έκθεση με τίτλο «Σκηνές από την καθημερινή ζωή στην αρχαιότητα» εγκαινιάστηκε στον τέταρτο όροφο του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης. Πρόκειται για μια πρωτότυπη θεματική παρουσίαση των ποικίλων δραστηριοτήτων μιας ελληνικής πόλης της Κλασικής περιόδου. Μέσα από 142 αρχαία αντικείμενα από τις μόνιμες συλλογές του μουσείου (αγγεία, ειδώλια, κοσμήματα, όπλα), πλούσιο εποπτικό υλικό και διαδραστικά μέσα υψηλής αισθητικής, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τη δημόσια ζωή της αρχαίας πόλης, τα θρησκευτικά και ταφικά έθιμα, τις καθημερινές δραστηριότητες των ανδρών και τον λιγότερο γνωστό κόσμο

Άστριον, αστέριον ή αστερίας

Άστριον, αστέριον ή αστερίας είναι οι ονομασίες που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι για διάφορα πετρώματα τα οποία, όταν φωτίζονται, σχηματίζουν εξάκτινο φωτεινό αστέρι. Τα υποτυπώδη ορυκτοδιαγνωστικά μέσα των αρχαίων, στην περίπτωση αυτή ο φωτισμός των ορυκτών, τους έκαναν να κατατάξουν ως αστρίες τόσο τους πραγματικούς αστρίες όσο και τους γρανίτες ή το κορούνδιο.

των γυναικών. Τα εικαστικά της έκθεσης καθώς και διαδραστικές εφαρμογές που προβάλλονται σε μεγάλο μέγεθος οθόνες δημιουργούν στον επισκέπτη την αίσθηση ότι βρίσκεται και ο ίδιος στο εσωτερικό μιας αρχαίας πόλης. Για τα παιδιά έχει οργανωθεί ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και ένα μικρό βιβλίο που επιμελήθηκαν η Μαρίνα Πλατή και η Ελένη Μάρκου.

Δεν κινδυνεύει ο Codex Atlanticus

Οι μαύρες κηλίδες που είχαν εντοπίσει μελετητές σε φύλλα προστατευτικού χαρτιού με τα οποία είχαν επενδυθεί τα πολύτιμα χειρόγραφα του Λεονάρντο Ντα Βίντσι αποδείχθηκε τελικά ότι προέρχονταν από άλατα υδραργύρου, τα οποία είχαν προστεθεί στο προστατευτικό χαρτί ακριβώς για να το προφυλάξουν από μύκητες και άλλα μικρόβια, σύμφωνα με ανακοίνωση των υπεύθυνων της Biblioteca Ambrosiana του Μιλάνου, όπου φυλάσσονται τα έργα. Ο Codex Atlanticus (Ατλαντικός Κώδικας), η μεγαλύτερη συλλογή κειμένων και σχεδίων του Ντα Βίντσι, αποτελείται από 12 τόμους με 1.119 σελίδες που χρονολογούνται στην περίοδο 1478-1519 και καλύπτει ποικιλία θεμάτων, από τα μαθηματικά μέχρι τη βοτανική και τις ιπτάμενες μηχανές.

«Τεκμηρίωση, Ψηφιοποίηση και Αξιοποίηση των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου»

Οι συλλογές του Ιδρύματος Ευγενίδου σώθηκαν από τη φθορά του χρόνου και είναι πλέον προσβάσιμες στο ευρύ κοινό και αξιοποιήσιμες για εκπαιδευτικές δράσεις με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας. Στις 6 Νοεμβρίου 2008 έγινε η επίσημη παρουσίαση του σημαντικού έργου της τεκμηρίωσης, ψηφιοποίησης και αξιοποίησης των Συλλογών. Το υλικό που τεκμηριώθηκε και ψηφιοποιήθηκε περιλαμβάνει: 400 διδακτικά εγχειρίδια που εκδόθηκαν από το Ίδρυμα Ευγενίδου (περίπου 120.000 σελίδες), 80 μουσειακά εκθέματα, 50 ξενόγλωσσα και ελληνικά βιβλία ή έντυπα του 18ου και 19ου αιώνα, αρχαιολογικό υλικό σε μορφή διαφω-

νιών, 80 ώρες αναλογικών ταινιών και 100 ώρες ήχου αποθηκευμένου σε μορπίνες από παραστάσεις του Πλανηταρίου.

Υποτροφίες του CAARI για αρχαιολογική έρευνα στην Κύπρο

Το Cyprus American Archaeological Research Institute (CAARI) στη Λευκωσία της Κύπρου προσφέρει υποτροφίες σε ερευνητές που ειδικεύονται στην αρχαιολογία, την ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου και της Ανατολικής Μεσογείου. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις υποτροφίες και την υποβολή αιτήσεων μπορείτε να βρείτε στον δικτυακό τόπο www.caari.org/ καθώς και στον δικτυακό τόπο του περιοδικού *Αρχαιολογία και Τέχνες* (www.arxaiologia.gr).

Υποτροφίες Βρετανικής Σχολής Αθηνών

Έως τις 5 Ιανουαρίου 2009 μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλουν τις αιτήσεις τους στη Βρετανική Σχολή Αθηνών για τις υποτροφίες εκατονταετηρίδος 2009-2010. Οι υποτροφίες θα καλύπτουν τα έξοδα σύντομων επισκέψεων στη Μ. Βρετανία για ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα μελέτης ή έρευνας σε τομείς δραστηριότητας της Σχολής (ελληνική και κυπριακή αρχαιολογία, τέχνη, ιστορία, γλώσσα, φιλολογία, θρησκεία, φιλοσοφία, εθνολογία, ανθρωπολογία κ.ά.). Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τη Γραμματεία της Σχολής στα τηλέφωνα 210 7292146 και 210 7210974 (Δευτέρα-Παρασκευή, 9 π.μ.-1.μ.μ.).

Γενικό έφορο για τα μουσεία της αναζητεί η Ιταλία

Ο υπουργός Πολιτισμού της Ιταλίας ανακοίνωσε την προκήρυξη διεθνούς διαγωνισμού για την κάλυψη της θέσης του γενικού διευθυντή των ιταλικών μουσείων, με αρμοδιότητες που θα αφορούν τη φροντίδα των μουσείων, την επισήμανση της αξίας τους, την τόνωση της φήμης τους και την εξασφάλιση πόρων για τη λειτουργία τους. Η Ιταλία διαθέτει περί τα 1.500 μουσεία, με τεράστιο αριθμό αριστουργημάτων τέχνης και αρχαιολογικών

θησαυρών, ενώ οι πολιτιστικοί θησαυροί της που είναι ενταγμένοι στον σχετικό κατάλογο της UNESCO είναι οι περισσότεροι από αυτούς κάθε άλλης χώρας. Σύμφωνα με έρευνες όμως, τα έσοδα πέντε ιταλικών μουσείων αντιστοιχούν στο 12,7% των εσόδων του Βρετανικού Μουσείου, στο 6% του Μητροπολιτικού Μουσείου της Νέας Υόρκης και στο 13% των εσόδων του Λούβρου. Αφορμή για την εξέλιξη αυτή στάθηκε η διαπίστωση της παρακμής στην οποία έχουν περιέλθει μερικοί σπουδαίοι πολιτιστικοί θησαυροί της χώρας, όπως για παράδειγμα η Πομπηία, ένα από τα κορυφαία τουριστικά αξιοθέατα της Ιταλίας.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Χάρτες του Ιονίου Πελάγους

«Το Ιόνιο Πέλαγος. Χαρτογραφία και ιστορία. 15ος-18ος αιώνας» είναι ο τίτλος έκθεσης παλαιών χαρτών, που διοργανώνει στην Πρέβεζα το Αρχείο Χαρτογραφίας του Ελληνικού Χώρου, του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, σε στενή συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, το Ίδρυμα Ακτία Νικόπολης της Πρέβεζας, το Κέντρο Ιστορικών Μελετών Θεσπρωτίας, τον συλλέκτη και μελετητή παλαιών χαρτών Αντώνη Ι. Τάντουλο, καθώς και άλλους ιδιώτες συλλέκτες. Στόχος της έκθεσης, η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερα

σημαντικό χαρτογραφικό υλικό της εποχής εκείνης σχετικό με τη ναυμαχία της Ναυπάκτου, είναι να αναδειχθούν οι χάρτες της εποχής ως σημαντικά τεκμήρια για την ιστορία της περιοχής που απεικονίζουν, συμπληρώνοντας τις άλλες ιστορικές πηγές που διαθέτουμε, αλλά ακόμα και ως τεκμήρια των συνειδήσεων της κοινωνίας στην οποία ανήκαν οι χαρτογράφοι που τους εκτόνησαν. Την έκθεση, την επιμέλεια της οποίας έχει ο Βίκτωρας Μελάς και επιστημονική σύμβουλος είναι η Λεονόρα Ναβάρη, συνοδεύει κατάλογος στον οποίο, εκτός από τα κείμενα της Α. Ναβάρη, περιλαμβάνονται αξιόλογες μελέτες από τους: Ν. Ε. Καραπιδάκη, Δ. Αρβανιτάκη, Στ. Κακλαμάνη, Α. Κραντονέλλη, καθώς και αποσπάσματα της ιστορίας της ναυμαχίας της Ναυπάκτου του Ανδρέα Κορνάρου). Η έκθεση φιλοξενείται στην Αίθουσα τέχνης «Θωμάς Π. Μποντίνας» και θα διαρκέσει έως τις 22.2.2009 (πληροφορίες: 210 3234267, 26820 22233).

«Ελλάδα και Τεχνολογία: μια διαχρονική προσέγγιση»

Αυτός είναι ο τίτλος έκθεσης που διοργανώνεται από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, την Πολυτεχνική Σχολή του ΑΠΘ και το Τελλόγειο Ίδρυμα Τεχνών, με βασικό στόχο την προβολή του εύρους της τεχνικής δημιουργίας του αρχαιοελληνικού κόσμου, των καινοτομιών και των τεχνικών επιτευγμάτων, έτσι όπως αναδεικνύεται με-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

σα από την ερευνητική προσπάθεια που γίνεται τα τελευταία χρόνια, κυρίως από Έλληνες μηχανικούς και επιστήμονες. Η έκθεση είναι χωρισμένη σε ενότητες (Οικοδομική, Ναυπηγική, Μετρητικά όργανα, Υδραυλικά και πνευματικά συστήματα, Αυτοματοποιητική, Τηλεπικοινωνίες, Εργαλεία, εξαρτήματα και τεχνικές μορφοποίησης τους) και περιλαμβάνει ομοιώματα και επεξηγηματικό υλικό που αποτελούν μικρό δείγμα της τεχνολογίας που είχαν αναπτύξει οι αρχαίοι Έλληνες, ικανό ωστόσο να αντιπρόσωπευσει τον μύθο περί αντι-τεχνολογικής αντίληψης. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 11.1.2009 (πληροφορίες: 2310 247111, 2310 991610).

Απολιθώματα στο Ίδρυμα Ευγενίδου

Εκθέματα από τις συλλογές του Μουσείου Γεωλογίας-Παλαιοντολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, μεταξύ των οποίων κρινοειδή ηλικίας 400 εκατομμυρίων ετών, αμμωνίτες, κάθε μεγέθους, από το Μαρόκο, μέδουσες ηλικίας 650 εκατομμυρίων ετών από την Ουκρανία, ο εντυπωσιακός

σκελετός ενός ιχθυοσαύρου, απολιθωμένες πατημασιές δεινοσαύρων αλλά και οστά απατοσαύρων, παρουσιάζονται σε έκθεση με τίτλο «Ο θαυμαστός κόσμος των απολιθωμάτων» που φιλοξενείται στο Ίδρυμα Ευγενίδου (έως τις 31.1.2009). Κατά την περίοδο διεξαγωγής της έκθεσης θα προβάλεται στο Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο του Ιδρύματος η Ταινία Θόλου «Θαλάσσιοι Γίγαντες» (πληροφορίες: 210 9469600).

Η εξέλιξη της αρχαιολογικής φωτογραφίας

«Η δημιουργική φωτογραφία στην Αρχαιολογία» είναι ο τίτλος έκθεσης που διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη (Κτίριο οδού Πειραιώς

και στην οποία παρουσιάζεται η εξέλιξη της αρχαιολογικής φωτογραφίας από τις ταξιδιωτικές αποπειρές του 19ου στη δημιουργική αρχιτεκτονική φωτογραφία του 20ού αιώνα. Η έκθεση, η οποία καλύπτει μια περίοδο 150 χρόνων μέσα από το έργο 11 φωτογράφων, είναι χωρισμένη σε πέντε ενότητες, καθεμία από τις οποίες αποτελείται από φωτογραφίες που επηρέασαν την εποχή τους, που ανέδειξαν νέες τάσεις στην απεικόνιση των αρχαιοτήτων ή που πρότειναν μια νέα «ματιά» που «έβλεπε» πέρα από το προφανές, υπονοώντας –άλλοτε διακριτικά και άλλοτε με άμεσο και έντονο τρόπο– τη δημιουργική παρουσία του φωτογράφου στον χώρο. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τον Ιανουάριο του 2009.

«Ο Ελευθέριος Βενιζέλος από το έργο του Γιάννη Παππά»

Φωτογραφίες, προπλάσματα, αρχέτυπα, σχέδια και μακέτες από γύψο και μπρούτζο, καθώς και τα γλυπτά έργα που τελικά κατασκεύασε ο Γιάννης Παππάς με θέμα τον μεγάλο Έλληνα πολιτικό, τα οποία χαρτογραφούν τη συστηματική προσέγγιση και επίμονη επεξεργασία του θέματος από τον γλύπτη, παρουσιάζονται σε έκθεση την οποία διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Μελετών και Ερευνών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος». Η έκθεση φιλοξενείται στο κτίριο της οδού Πειραιώς και θα διαρκέσει έως τις 25.1.2009.

Βυζαντινές εικόνες στο Βουκουρέστι

Μεγάλη έκθεση βυζαντινών και μεταβυζαντινών εικόνων, με τίτλο «Από τη Σάρκωση του Λόγου στη Θέωση του Ανθρώπου», φιλοξενείται στο Εθνικό Μουσείο της Ρουμανίας, στο Βουκουρέστι έως τις 15.1.2009. Η έκθεση αποτελεί συνεργασία του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού και του Εθνικού Μουσείου Τέχνης του Βουκουρεστίου και περιλαμβάνει 65 εικόνες, οι οποίες χρονολογούνται από τον 13ο έως τον 18ο αιώνα και προέρχονται από το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο των Αθηνών, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλο-

νίκης, το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας, το Βυζαντινό Μουσείο Καστοριάς και το Μουσείο Μπενάκη. Την επιμέλεια του εκθεσιακού υλικού έχει ο καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης Νίκος Ζίας, ενώ το στήσιμο της οφείλεται στον αρχιτέκτονα εσωτερικών χώρων Κώστα Στάικο. Τα εκθέματα καταδεικνύουν διάφορα στάδια της πολιτιστικής ιστορίας της Ελλάδας, από τις τελευταίες στιγμές της βυζαντινής τέχνης στην εποχή της Μακεδονικής δυναστείας και της δυναστείας των Κομνηνών, μέχρι και την υιοθέτηση δυτικότερων στοιχείων, κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο, κυρίως ενετικής προελεύσεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναστηλώσεων

Η Εταιρεία Έρευνας και Προώθησης της Επιστημονικής Αναστήλωσης Μνημείων (ΕΤΕΠΑΜ) διοργανώνει στο Μουσείο Μπενάκη το 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναστηλώσεων (21-24.5.2009). Αντικείμενο του συνεδρίου είναι η παρουσίαση ζητημάτων που αφορούν στην αναστήλωση των ιστορικών κτισμάτων και των λειψάνων τους και στην ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων. Το συνέδριο απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε επιστήμονες από τους χώρους των φυσικών επιστημών και της τεχνολογίας, που συνεισφέρουν στο αναστηλωτικό έργο. Μέρος της διοργάνωσης αφιερώνεται στην ανάπτυξη του ειδικού θέματος «Σύγχρονες τάσεις των αναστηλώσεων» (πληροφορίες: 2310 457902)

Κύκλος σεμιναρίων για την Αλβανία

Το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο του Βερολίνου και το Τμήμα της Ρώμης διοργανώνουν δεκάημερο σεμινάριο για τον αλβανικό χώρο, με τίτλο «Οικιστικές αναπτύξεις σε διαχρονική προοπτική – Η ανάπτυξη οικισμών και πόλεων από την προϊστορική εποχή ως την όψιμη αρχαιότητα» (28.3-6.4.2009). Κεντρικό ερώτημα του σεμιναρίου είναι η συμβολή της ανάπτυξης οικισμών στις

διάφορες κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες στη διαμόρφωση του πολιτισμικού χώρου της Αλβανίας.

«Authority in Byzantium»

Συνέδριο με θέμα την εξουσία στο βυζαντινό κράτος, την Εκκλησία, την οικογένεια, το εμπόριο και τη γνώση διοργανώνουν στις 15-17.1.2009 το Centre for Hellenic Studies, King's College London και το London Centre for Arts and Cultural Enterprise με την ευκαιρία της συνταξιοδότησης της Καθηγήτριας Judith Herrin και της έκθεσης «Byzantium 330-1453» που φιλοξενείται στη Royal Academy του Λονδίνου (πληροφορίες: info@lcace.org.uk)

«Byzantine Art in the Making»

Το Βρετανικό Μουσείο θα φιλοξενήσει στις 27.2.2009 επιστημονική συνάντηση για τη διαμόρφωση της βυζαντινής τέχνης και την επίδραση της δεξιοτήτας του καλλιτέχνη και των διαθέσιμων υλικών στα έργα τέχνης την οποία διοργανώνει το London Centre for Arts and Cultural Enterprise στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για την έκθεση «Byzantium 330-1453» (πληροφορίες: info@lcace.org.uk).

«Byzantium in London»

Επιστημονική συνάντηση θα διεξαχθεί στις 28.2.2009 στο Hellenic Centre του Λονδίνου, με θέμα την ανίχνευση του Βυζαντίου στο Λονδίνο. Η συνάντηση θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των εκδηλώσεων που συνοδεύουν την έκθεση «Byzantium 330-1453» που φιλοξενείται στη Royal Academy του Λονδίνου (πληροφορίες: info@lcace.org.uk, jonathan.harris@rhu.ac.uk).

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Διαλέξεις της Εταιρείας Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας

Δύο ενδιαφέρουσες ομιλίες έχει προγραμματίσει η Εταιρεία Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας για τον Ιανουάριο του 2009. Ο Γ. Βαρουφάκης και ο Σ. Γερούλανος θα μιλήσουν για την «Προστασία της Υγείας και του Περι-

βάλλοντος στην αρχαιότητα» (12.1.2009, 18:30), ενώ ο Γ. Κουτσοφλάκης και ο Κ. Δαμιανίδης θα μιλήσουν με θέμα τα «Τεχνικά χαρακτηριστικά της ναυπηγικής στην αρχαιότητα» (19.1.2009, 18:30). Οι ομιλίες θα πραγματοποιηθούν στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Καρ. Σερβίας 4, 5ος όροφος, πληροφορίες: 210 3291277).

Διαλέξεις στην Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία

Η Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία (Πανεπιστημίου 22, τηλ. 210 3609689) έχει προγραμματίσει τρεις ομιλίες για το πρώτο τρίμηνο του 2009. Η ακαδημαϊκός Κική Δημουλά θα μιλήσει με τίτλο «Έρως σκέψεων για την ανέγερση τίτλου υπέρ της αστέγου αυτής ομιλίας» (29.1.2009, 19:00-20:00). Ο ακαδημαϊκός Σπύρος Ευαγγελάτος, θα μιλήσει με θέμα «Σαΐπηρ: Αντώνιος και Κλεοπάτρα, μια τραγωδία ώριμων εραστών» (2.2.2009, 19:00-20:00). Τέλος, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μισσορί Μιχάλης Κοσμόπουλος θα αναφερθεί στην «Προϊστορική Ελευσίνα και τις απαρχές των Ελευσινίων Μυστηρίων» (9.3.2009, 19:00-20:00).

Μεσαιωνικός θησαυρός στη Χαλκίδα

Διάλεξη με θέμα «A Medieval Jewelry Treasure from Halkis in Context» διοργανώνει η Γεννάδειος Βιβλιοθήκη σε συνεργασία με την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα, στις 27 Ιανουαρίου 2009 (Cotsen Hall, 19:00, πληροφορίες: 210 7210-536). Για το θέμα θα μιλήσουν η Βet McLeod, Επιμελήτρια του Βρετανικού Μουσείου, στο τμήμα Προϊστορίας και Ευρώπης, η δρ Ευγενία Γερούση, Προϊσταμένη της 23ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και η δρ Μαρία Γεωργοπούλου, Διευθύντρια της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, ενώ θα παρουσιαστεί ένας θησαυρός ευρημάτων που ήρθε στο φως το 19ο αιώνα στην περιοχή της Χαλκίδας και βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου.

Διάλεξη για τα γλυπτά του Παρθενώνα

«The Parthenon Sculptures and

Periklean Policies» είναι το θέμα διάλεξης που θα δώσει η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Case Western Reserve, Jenifer Neils στις 3.2.2009 και την οποία διοργανώνει η Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα (Cotsen Hall, 19:00, πληροφορίες: 210.7210536)

BIBLIA

Dikili Tash, village préhistorique de Macédoine orientale

Συλλογικό έργο
Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αρ. 254
Αθήνα 2008

Πρόκειται για έναν σημαντικό τόμο που συγκεντρώνει σε μια άψογη παρουσίαση εργασίες που αφορούν στις έρευνες της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας και της Γαλλικής Σχολής της Αθήνας, στο Ντίκιλι Τας, από το 1986 έως το 2001. Το πρώτο μέρος, των Χάιδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη και René Treuil, έχει τίτλο «Le programme de recherches» (σ. 1-19) και εισάγει τον αναγνώστη στο χώρο (προϊστορικός οικισμός που οφείλει το όνομά του στο τουρκικό τοπωνύμιο «όρθια πέτρα», λόγω ενός μεγάλου ρωμαϊκού ταφικού μνημείου), παρουσιάζει τις προηγούμενες έρευνες και δημοσιεύσεις καθώς και το πρόγραμμα του 1986. Το δεύτερο μέρος, του Laurent Lespez «L'évolution des paysages du Néolithique à la période ottomane dans la plaine de Philipres-Drama» (σ. 21-394), μας εισάγει στην μελέτη του παλαιο-περιβάλλοντος (γεωμορφολογία, στρωματογραφία και χρονολόγηση του χώρου) προκειμένου να δοθούν απαντήσεις σχετικά με τον προϊστορικό οικισμό και την εξελικτική πορεία του γενικότερου περιβάλλοντος. Τέλος, στο τρίτο μέρος, των Χάιδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Δημητρία Μαλαμίδου και Laurent Lespez «Cartes archéologiques de la plaine de Philipres-Drama et de ses bordures» (σ. 395-416) σχολιάζονται δύο χάρτες της περιοχής, α)

της προϊστορικής και β) της ιστορικής περιόδου (έως την παλαιохριστιανική εποχή).

Η Λευκάδα του Wilhelm Dörpfeld, 1891-1913

Λεύκωμα
Επιμέλεια: Νίκος Θερμός
εκδ. Fagotto books, Αθήνα 2008

Οδοιπορικό στη Λευκάδα των χρόνων 1891-1913 μέσα από τις φωτογραφίες του Wilhelm Dörpfeld. Ο νοητός αρχαιολογικός περίπατος, όπως αποτυπώνεται στις φωτογραφίες του Γερμανού αρχαιολόγου, ξεκινάει από το Κάστρο της Αγίας Μαύρας, συνεχίζεται στην Πόλη της Λευκάδας και τις γύρω περιοχές, προχωρά κατά μήκος της ανατολικής ακτής, ως το Νυδρί και το Βλυχό, νοτιότερα στα Σύβωτα, το Εύγηρο, το Μαρανοχώρι, το Σύβρο και τη Βασιλική, για να καταλήξει στο ακρωτήριο του Λευκάτα. Σήμερα, έναν αιώνα περίπου μετά τη λήξη τους, οι φωτογραφίες αυτές ξεχωρίζουν για την τεχνική αρτιότητά τους, την αισθητική τους και την ανάδειξη της λεπτομέρειας. Η καλαίσθητη αυτή έκδοση είναι τρίγλωσση (ελληνικά, γερμανικά, αγγλικά) και εκτός από τα εισαγωγικά κείμενα, συμπληρώνεται από βιογραφικά στοιχεία του Dörpfeld.

Πελαγία Τσιναρή

Το ιερό Αφροδίτης και Έρωτος στην Ιερά Οδό

Βασιλική Μαχαίρα
Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αρ. 253
Αθήνα 2008

Στόχος της μελέτης αυτής ήταν η περιγραφή και η συγκέντρωση του συνόλου των ευρημάτων τα οποία ανήκουν στο Ιερό της

Αφροδίτης και του Έρωτος στην Ιερά Οδό, στις παρυφές της πόλης των Αθηνών. Το Ιερό μνημονεύουν ταξιδιώτες, ήδη από τον 17ο αιώνα και η πρώτη ανασκαφική έρευνα έγινε από τον Δ. Καμπούρογλου, το 1891. Λίγα είναι τα κινητά ευρήματα που βρέθηκαν στο ιερό αυτό, το οποίο κάλυπτε συνολικά έκταση 73x21 μ. Από τις παρατηρήσεις της συγγραφέως προκύπτει πως η εδώ λατρεία της Αφροδίτης είχε δεχτεί επιρροές από ανατολικές λατρείες και από χθόνια, γνωστή στη Ν. Ιταλία και τη Σικελία. Η θέση του Ιερού, στην Ιερά Οδό, υπογραμμίζει τη σχέση του με τα Ελευσίνα Μυστήρια και τονίζει τη βαρύτητα που είχε η λατρεία της θεάς για την πόλη των Αθηνών, όπου υπήρχαν ανάλογα ιερά. Η ύπαρξη του Ιερού της Αφροδίτης στην Ιερά Οδό, συμπεραίνει η Β. Μαχαίρα, δεν είναι τυχαία, αλλά συνδέεται με τα ιερά της πόλεως των Αθηνών.

Η Προσφορά του Πόρου στον Αγώνα του 1821 και οι Ποριώτες Αγωνιστές

Γιώργος Κυρ. Αθανασίου
εκδ. του συγγραφέα, Πόρος 2008

Πολύ ενδιαφέρουσα έκδοση που αποκαλύπτει το ρόλο του Πόρου και των κατοίκων του στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης. Μέσα από την εντατική έρευνα και την επίμονη μελέτη του συγγραφέα, το μικρό νησί παίρνει τη θέση που του ανήκει δικαιοματικά ανάμεσα στα γνωστά γειτονικά νησιά, Ύδρα και Σπέτσες. Πηγαινόντας στον κοντινό στην Αθήνα αυτόν προορισμό, για δια-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

κοπές, ωραίο είναι να γνωρίζουμε και αυτή τη διάσταση του νησιού, που δεν βρίσκεται σε κανέναν οδηγό και φωτίζει πολλές πτυχές της νεότερης ιστορίας της φυσιογνωμίας του τόπου.

Το βιβλίο στην αρχαιότητα

Horst Blanck
εκδ. Δ.Ν. Παπαδήμα,
Αθήνα 2008

Κυκλοφόρησε σε δεύτερη έκδοση το βιβλίο του Horst Blanck στο οποίο ο συγγραφέας ανασυνθέτει την ιστορία του βιβλίου, όπως αυτή προκύπτει από την έρευνα των γραπτών και αρχαιολογικών πηγών. Η γραφή του ελληνικού και του λατινικού αλφαβήτου, ο τρόπος και τα μέσα γραφής, η εικονογράφηση των βιβλίων, το κύκλωμα διάδοσης και εμπορίας, η δωρεά, η κλοπή και η καταστροφή βιβλίων, οι βιβλιοθήκες από αρχιτεκτονική και λειτουργική άποψη είναι μερικά μόνο από τα θέματα του βιβλίου.

Πλάτων

Abel Jeanniére
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2008

Δεύτερη έκδοση του βιβλίου στο οποίο παρουσιάζεται η ζωή και το έργο του Πλάτωνα από τη νεαρή του ηλικία και τα χρόνια της ωριμότητας μέχρι και τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Από τα θέματα που εξετάζονται είναι η θέση του Πλάτωνα απέναντι στα πολιτικά καθεστώτα, οι Σωκρατικοί διάλογοι, οι βαθμοί της γνώσης, η δικαιοσύνη, ο λόγος της Διοτίμας στο Συμπόσιο, η σημασία των λέξεων «ον» και «εί-

να», η ψυχή, το αγαθό και το ωραίο, οι μεικτές και καθαρές απολαύσεις, η κοσμική τάξη κ.ά. Το παράρτημα του βιβλίου περιέχει κρίσεις για τον Πλάτωνα από τους: Καντ, Χέγκελ, Νίτσε, Χαϊντέγκερ, Γιάσπερς και Χάιζεμπεργκ.

Albert Gabriel, ένας Γάλλος αρχιτέκτονας στη Δήλο την εποχή της μεγάλης ανασκαφής, 1908-1911

Συλλογικό έργο
Κατάλογος έκθεσης
εκδ. Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή-Δήμος Μυκόνου,
Αθήνα 2008

Με την ευκαιρία της ομώνυμης έκθεσης, στο Πολιτιστικό Κέντρο Μυκόνου, τον Αύγουστο του 2008, εκδόθηκε ο δίγλωσσος (ελληνικά και γαλλικά) κατάλογος. Κείμενα διακεκριμένων ερευνητών μαρτυρούν για τη σημασία των πρώτων αυτών ανασκαφών, τόσο για το ίδιο το νησί, όσο και για την εν γένει αρχαιολογία των Κυκλάδων και κατ'επέκταση της Μεσογείου, που ξεκίνησαν από το πάθος ενός φωτισμένου ερευνητή. Οι εικόνες του καταλόγου αποτελούνται από φωτογραφίες του αρχείου της Γ.Α.Σ., οι οποίες αντιπαραβάλλονται με τις υδατογραφίες του Albert Gabriel, που αποτυπώνουν τον χαρακτήρα της Μυκόνου και της Δήλου.

Κάστρων περίπλους Castrorum Circumnavigatio

Συλλογικό έργο
Συντονισμός: Ιφιγένεια Γεωργοπούλου-Ντ'Αμικό
εκδ. Υπ. Πολιτισμού,
Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Δ/νση Αποτυπώσεων,
Αθήνα 2008

Κρίμα που ένα τόσο καλό από κάθε άποψη (κείμενα και αισθητική παρουσίαση) βιβλίο διατίθεται μόνο δωρεάν σε ολίγους. Ελπίζουμε η ανταπόκριση όσων το πήραν στα χέρια τους να πείσει τους υπεύθυνους να το δώσουν προς πώληση, ώστε να μπορέσει το ευρύ κοινό να το αποκτήσει. Τα 36 σημαντικότερα κάστρα της Ελλάδας παρουσιάζονται συνοπτικά και με ωραία εικονογράφηση, ενώ τα κείμενα έγραψαν η συ-

ντονίστρια Ιφιγένεια Γεωργοπούλου-Ντ'Αμικό, η Τζένη Αλμπάνη και ο Σταύρος Αρβανιτόπουλος.

Οι επικές παραδόσεις

Μια άλλη προσέγγιση
Αντώνιος Ν. Μασουρίδης
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2008

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται όχι μόνο στους ειδικούς αλλά και στο ευρύ κοινό. Ο συγγραφέας επιχειρεί να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα που γεννιούνται στον καθένα που ενδιαφέρεται για την αρχαία μυθολογία και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αλήθεια των μύθων δεν αποδεικνύεται.

Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής».

Η ιστορία και οι θησαυροί της
Αθηνά Κ. Ζαχαρού-Λουτράρη
εκδ. «αλφα πι»-Σύλλογος Φίλων
της Βιβλιοθήκης Χίου «Κοραής»
Αθήνα 2008

Η Βιβλιοθήκη της Χίου έχει πολύπαθη ιστορία που ξεκινά το 1792, ως παράρτημα της Σχολής της Χίου. Η πρώτη Βιβλιοθήκη καταστράφηκε ολοσχερώς, από τους Τούρκους το 1822. Ένα νέο κτίριο στέγασε μια καινούρια Βιβλιοθήκη, που όμως και αυτή καταστράφηκε από το σεισμό του 1881. Η νέα Βιβλιοθήκη, η οποία χτίστηκε και εμπλουτίστηκε χάρη στις δωρεές των φιλόμουσων Χίων διαθέτει μεγάλο αριθμό δυσέυρετων βιβλίων. Το παλαιότερο βιβλίο εκδόθηκε το 1493 και ο αρχαιότερος χάρτης είναι του 14ου αιώνα. Στη Βιβλιοθήκη στεγάζονται επίσης ορισμένες σημαντικές συλλογές (φυτά, πετρώματα, κοχύλια, κειμήλια προ-

σωπικότητων, αρχείο εφημερίδων και περιοδικών, μαγνητοταινίες και φωτογραφίες) μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχουν η Πινακοθήκη Αργέντη και η Λαογραφική Συλλογή. Το 2006 εγκαινιάστηκε η λειτουργία Δημόσιου Κέντρου Πληροφόρησης. Πλούσια εικονογραφημένο, καλογραμμένο και άριστα τεκμηριωμένο, το ωραίο αυτό πόνημα μας ανοίγει μια πόρτα για την έρευνα και για την τέρψη.

Η μόδα στην αρχαία Ελλάδα

Anastasia Pekridou-Gorecki
εκδ. Δ.Ν. Παπαδήμα,
Αθήνα 2008

Στο βιβλίο καταδεικνύεται η μεγάλη σημασία που είχε η μόδα για τους αρχαίους Έλληνες, για την ενδυμασία ελεύθερων και δούλων, ανδρών και γυναικών, μέσα από τη μεθοδική έρευνα της συγγραφέως σε πρωτότυπα αρχαιολογικά ευρήματα, γραπτές μαρτυρίες της ελληνικής γραμματείας, καθώς και εικαστικά τεκμήρια που ανέδειξε η αρχαιολογική σκαπάνη. Ο αναγνώστης μαθαίνει για το ρόλο που διαδραμάτισε η μόδα και η ενδυμασία τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό βίο, στη γιορτή, στο πένθος, στα δημόσια λειτουργήματα και στην καθημερινή ζωή.

Όψεις του θεσμού της δουλείας στους διαλόγους του Δίωνα Χρυσσοστόμου

Κωνσταντίνος Μαντάς
εκδ. Βερέττα
Αθήνα 2008

Η συγκεκριμένη μελέτη αποτελεί γενικότερη θεώρηση του θεσμού της δουλείας στον ελληνικό κόσμο υπό τη ρωμαϊκή κατοχή. Το υλικό των κειμένων του Δίωνα, όπως το έχει μελετήσει και επεξεργαστεί ο συγγραφέας της έκδοσης, είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον, ιδίως για όσους ασχολούνται με την πολιτική και κοινωνική ιστορία. Η μελέτη καλύπτει το κενό της ελληνικής βιβλιογραφίας σε εκδόσεις με θέματα που να βασίζονται στο έργο του Δίωνα Χρυσσοστόμου ή άλλων μελών του κινήματος της Δεύτερης Σοφιστικής, που αποτελούν

πλούσιες πηγές για την κοινωνική ιστορία της αρχαίας Ελλάδας. Είναι γραμμένη σε απλή και γλαφυρή γλώσσα και δίνει πλήθος πληροφοριών για τους δούλους στην αρχαιότητα, εστιάζοντας σε κάθε κατηγορία χωριστά: τους άνδρες, τις γυναίκες, τα παιδιά. Το φίλτρο της ανάλυσης των διαλόγων του σοφιστή Δίωνα είναι η κριτική ματιά του συγγραφέα που παραθέτει ενδιαφέροντα στοιχεία για όσα καινούρια περιλαμβάνει στη μελέτη του.

Αργυρώ Μαυροζούμη

Η Ιστορία του ελληνικού γάλακτος και των προϊόντων του
Πρακτικά Τριημέρου εκδ. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2008

Το 10ο Τριήμερο εργασίας του ΠΙΟΠ πραγματοποιήθηκε στην Ξάνθη, 7-9.10.2005, σε συνεργασία με το Ίδρυμα «Αριστείδης Δασκαλόπουλος», με το παραπάνω θέμα. Έλαβαν μέρος 45 εισηγητές, των οποίων οι περιλήψεις βρίσκονται στον εξαιρετικά προσηγμένο τόμο των σχεδόν 600 σελίδων, που μόλις κυκλοφόρησε. Οι εισηγήσεις, πρωτότυπες και εξαιρετικά ενδιαφέρουσες, συμβάλλουν στην κατανόηση και τη γνώση των πολιτισμικών και κοινωνικο-οικονομικών δομών που στήριζαν το ξεκίνημα της βιομηχανικής περιόδου στη χώρα μας στον τομέα του γάλακτος και των προϊόντων του.

Λιοντάρια

Ευδοκία Καραγιάννη
εκδ. Ίαμβος, Αθήνα 2008

Το τρίτο ιστορικό μυθιστόρημα της συγγραφέως στο οποίο αναδεικνύονται οι ιστορικές συνθήκες της Ελλάδας του 4ου π.Χ. αιώνα, που, υπό τη σκιά του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου Β', αποτελούν το προοίμιο της εποχής του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

BCH 128-129 (Chroniques 2004-2005)

Anna Philippa-Touchais κ.ά.
εκδ. École Française d'Athènes
2008

Κυκλοφόρησε το διπλό τεύχος των *Chroniques des fouilles et*

découvertes archéologiques en Grèce του BCH, πάντοτε συνεπές στην ποιότητά του και τόσο χρήσιμο στην έρευνα και την ενημέρωση.

Ο Μέντωρ

περιοδική έκδοση
τεύχη 87 & 88 (Απρίλιος 2008 & Ιούνιος 2008)

Το τεύχος 87 περιλαμβάνει δύο ενδιαφέροντα κείμενα του γενικού γραμματέως της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, Β. Πετράκου: «Η τοιχογραφία του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου» και «Οι αρχαιολογικές ενασχολήσεις του Γεωργίου Αινιάνο». Το τεύχος 88 περιλαμβάνει κείμενο του Β. Πετράκου με τίτλο «Μια σπάνια επέτειος. Τα 300 χρόνια της *Society of Antiquaries* του Λονδίνου» καθώς και κείμενο του Ι.Α. Παπαποστόλου για τη νέα ανασκαφή του πρώιμου ιερού του Θέρμου.

Άκουε

εξαμηνιαίο ενημερωτικό δελτίο της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών σπουδών
τεύχος 59 (2008)

Στην ύλη του θερινού τεύχους του Δελτίου της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών περιλαμβάνονται οι κυριότερες πρόσφατες δραστηριότητες της Σχολής, όπως: η ολοκλήρωση της πρώτης φάσης ψηφιακών ερευνών, καθώς και αριθμητικά στοιχεία ως προς την κίνηση στην ιστοσελίδα της Σχολής, η ερευνητική εργασία σε σχέση με τον καθαρισμό και τη συντήρηση 400 αθηναϊκών νομισμάτων από τις ανασκαφές

στην Αθηναϊκή Αγορά, εκδοτικά νέα και ειδήσεις από τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη.

A.M.

Σύναξη

περιοδική έκδοση
τεύχος 107 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος)

Το τεύχος αυτό, με τίτλο «Ιστοριογραφία», ερευνά πώς οι χριστιανοί καταγράφουν την ιστορία και τι φανερώνει η καταγραφή αυτή, πώς προσδιορίζονται τα εκκλησιαστικού ενδιαφέροντος γεγονότα και πώς διακρίνονται από αυτά της «γενικής ιστορίας», ποια μοντέλα καταγραφής της ιστορίας γοητεύουν την εκκλησιαστική γραφίδα, κατά περιόδους, και ποιο είναι, κάθε φορά το διακύβευμα. Το αφιέρωμα συνοδεύεται από σχολιασμό του βιβλίου του Πάπα, *Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ*, από τους Κ. Νικολακόπουλο, Χ. Σταμούλη και π. Δ. Μπαθρέλλο.

Πολιτισμός: θεσμοί και διαχειρίσεις – τα κείμενα

Συλλογικό έργο
έκδ. Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, Άρτα 2007

Στη σειρά «Τετράδια» (2, 2007) ανήκει η έκδοση αυτή, στην οποία συγκεντρώνονται οι ανακοινώσεις της Ημερίδας με τίτλο «Πολιτισμός: θεσμοί και διαχειρίσεις» που διοργανώθηκε στις 3 Ιουνίου 2006. Στόχος των συγγραφέων είναι να προσεγγίσουν θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα που αφορούν στη διαμόρφωση των πολιτικών πολιτισμού, στις διαχειρίσεις του υλικού και άυλου πολιτισμού, και στην αλ-

ληλεπίδραση ανάμεσα στους επίσημους και ανεπίσημους δημιουργούς πολιτισμού.

Ετερότητες και μουσική στα Βαλκάνια – τα κείμενα

Συλλογικό έργο
έκδ. Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, Άρτα 2008

Στη σειρά «Τετράδια» (4, 2008) ανήκει και η έκδοση αυτή, στην οποία συγκεντρώνονται οι ανακοινώσεις της Ημερίδας με τίτλο «Ετερότητες και μουσική στα Βαλκάνια» που διοργανώθηκε στις 31 Μαΐου 2008, με στόχο να προκαλέσει, για πρώτη φορά στη χώρα μας, μια ανοιχτή συζήτηση γύρω από τα θέματα που αφορούν τη μουσική έκφραση των ετεροτήτων σε βαλκανικό επίπεδο.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Από τον αναγνώστη μας, κ. Τρ.Δ. Παπαζώη λάβαμε την παρακάτω επιστολή:

Αλχημία και αλχημιστές στην αρχαιότητα

Με τον παραπάνω τίτλο δημοσιεύτηκε επιστημονική μελέτη του Αρχιτέκτονα συγγραφέα κ. Ν. Λίτσα σε τρία διαδοχικά τεύχη, Μαρτίου, Ιουνίου και Σεπτεμβρίου 2008 του έγκυρου περιοδικού *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ*.

Το ίδιο συγγραφέα, τον οποίον δεν έχω την τιμή να γνωρίζω, είχα τη χαρά να διεξέλθω πριν τρία χρόνια άλλα δυο αξιόλογα επιστημονικά του έργα.

Ήδη διάβασα με πολύ ενδιαφέρον πάλι, την νέα εμπειριστατωμένη και απόλυτα τεκμηριωμένη ερευνητική του εργασία που αναφέρεται στην πανάρχαια επιστήμη της αλχημίας, την οποία παρουσιάζει στην *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ*.

Δεν είμαι ειδικός για να κρίνω τις απόψεις και τα συμπεράσματα της νέας πολύ σοβαρής αυτής επιστημονικής του μελέτης, αλλά νομίζω ότι μπορώ να γράψω δυο λόγια για τη μεθοδικότητα, τεκμηρίωση, βιβλιογραφική κάλυψη, επιχειρηματολογία και θαυμαστή επιμέλεια που τη χαρακτηρίζουν.

Την επίπονη αυτή μελέτη ο κ.

Λίτσας την κατανέμει σε τρία μέρη των προαναφερθέντων τευχών του υπόψη περιοδικού στα οποία αναφέρονται και αναπτύσσονται με λεπτομέρειες τα σχετικά με την αλληγία άρθρα του.

Η όλη αυτή ερευνητική εργασία που καλύπτει την ιστορία και φιλοσοφία της αλληγίας από τα παλιά μέχρι τα τωρινά χρόνια, ανέρχεται σε 185 σελίδες και πλαισιώνεται από 241 καταπληκτικές εικόνες, που διευκολύνουν τον αναγνώστη στη δημιουργία παραστάσεων και εντυπώσεων.

Μέσα από την ενδελεχή και πολύ ενδιαφέρουσα αυτή μελέτη-έρευνα προβάλλει η προσωπικότητα ενός αξιόλογου πνευματικού ανθρώπου, όπως είναι ο συγγραφέας Αρχιτέκτονας μηχανικός κ. Ν.Β. Λίτσας.

Πιστεύω ότι ο αναγνώστης θα αναγνωρίσει ότι ο αναφερόμενος συγγραφέας έχει πολλές και βαθιές ιστορικές και φιλοσοφικές γνώσεις, γνωρίζει άριστα τους αρχαίους Έλληνες ιστορικούς και φιλοσόφους, τον διακρίνει πνευματική αυτοτέλεια, ερευνητικό πάθος, κριτική οξύνοια και ευρυμάθεια και είναι, κατά λογοτεχνική έκφραση, ένας «βιβλιοθρεμμένος» και ελεύθερος άνθρωπος που ξέρει να κάνει υπεύθυνη έρευνα.

Του αξίζουν πολλά συγχαρητήρια.
Τρ.Δ. Παπαζώης
Υποστρ.ε.α – Ιστορικός Ερευνητής
Τηλ.: 2310413419
e-mail: papazoitd@tdpapazois.gr
www.tdpapazois.gr

*

Σχετικά με την παρουσίαση του Βυζαντινού Μουσείου Φθιώτιδας στο τεύχος 107 (Ιούνιος 2008) λάβαμε τις εξής επιστολές:

Αγαπητή ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ,
στο τεύχος αρ. 107 (Ιούνιος 2008) του περιοδικού σας δημοσιεύτηκε άρθρο της κ. Βασιλικής Συθιακάκη-Κριτσιμάλλη σχετικά με το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας (Υπάτη), το οποίο λειτουργεί από το 2007. Ως Υπηρεσία άμεσα εμπλεκόμενη στην υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου θα θέλαμε να σας γνωρίσουμε τα εξής:

Το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας υπήρξε αποτέλεσμα μακράς συνεργασίας της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και της 7ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

του Υπουργείου Πολιτισμού. Για τη διοργάνωση των μονίμων εκθέσεων του εργάστηκαν αρχιτέκτονες και αρχαιολόγοι, τα ονόματά των οποίων δεν έχουν μνημονευθεί, εκ παραδρομής ή από άγνοια, στην υποσημείωση που συνοδεύει το δημοσίευμα. Θεωρούμε επομένως υποχρέωσή μας να προχωρήσουμε σε συμπληρώσεις και επιμέρους διορθώσεις, τις οποίες παρακαλούμε να δημοσιεύσετε σε προσεχές τεύχος σας.

Η αρχική μουσειολογική μελέτη συντάχθηκε από τη Βασιλική Συθιακάκη, με τη συνδρομή των αρχαιολόγων Παναγιώτας Φουντά και Μαρίας Βλαχάκη. Την επεξεργασία, τελική διαμόρφωση και εφαρμογή της μουσειολογικής μελέτης ανέλαβαν οι αρχαιολόγοι Σουζάνα Χούλια-Καπελώνη, Νίκη Βασιλικού και Ελευθερία Δούμα. Η επεξεργασία και η επιλογή του νομισματικού υλικού, καθώς και η μελέτη έκθεσης της νομισματικής συλλογής Κωνσταντίνου Κοτσιλή πραγματοποιήθηκαν από τους αρχαιολόγους Βασιλική Πέννα, Δέσποινα Ευγενίδου, Γιώργος Νικολάου και Παναγιώτη Τσέλεκα. Η χωροθέτηση των λειτουργιών στους χώρους του Μουσείου έγινε από τον αρχιτέκτονα Λάζαρο Γεωργακόπουλο, ενώ η οριστική μουσειογραφική μελέτη εκπονήθηκε από τους αρχιτέκτονες Ανεστέι Παρίση, Αντώνη Μανιουδάκη και Φανή Πανταζίδου. Τη μελέτη εφαρμογής και την επίβλεψη των εργασιών στην έκθεση του ισογείου ανέλαβε η Φανή Πανταζίδου, ενώ τη μελέτη εφαρμογής και την επίβλεψη των εργασιών στην έκθεση του ορόφου πραγματοποίησε ο Αντώνης Μανιουδάκης. Τέλος τη μελέτη διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου συνέταξαν η Ανεστέι Παρίση και η Φανή Πανταζίδου.

Έχοντας τη βεβαιότητα ότι θα διασφαλίσετε την ακρίβεια της πληροφόρησης, σας ευχαριστούμε για τη συνεργασία και παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω διευκρίνιση.

Με εκτίμηση
Η Διευθύντρια
Μαίρη Πάντου
Διεύθυνση Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών
Προγραμμάτων/Τμήμα
Δημοσίων Αρχαιολογικών Μουσείων
και Συλλογών του ΥΠ.Π.Ο.

*

Αγαπητό περιοδικό ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ,
Με αφορμή το υπ' αρ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/

ΔΜΕΕΠ/Γ1/Φ21-24/71631/1083/18-7-08 έγγραφο της Δ/νσης Μουσείων του ΥΠ.Π.Ο. θα πρέπει να σας ενημερώσω ότι η ομάδα εργασιών που αναφέρεται στο ανωτέρω έγγραφο δεν συμπεριλήφθηκε στο σχετικό δημοσίευμα που συνέταξα για λογαριασμό του περιοδικού σας επειδή αφενός κατά την περίοδο εκτέλεσης των συγκεκριμένων εργασιών είχα ήδη μετακινηθεί στην 13η Ε.Β.Α. και δεν είχα σχετική πληροφόρηση και αφετέρου θεώρησα ότι η παράθεση ενός εξαντλητικού καταλόγου ονομάτων συνεργατών θα ήταν κουραστική και ίσως αδιάφορη για τους αναγνώστες σας.

Σε περίπτωση πάντως που δεν έχετε προχωρήσει ήδη στη δημοσίευση σχετικού διευκρινιστικού σημειώματος σύμφωνα με το ανωτέρω έγγραφο, θα παρακαλούσα αν είναι δυνατόν να συμπληρωθούν στον κατάλογο ονομάτων εκείνων που συνεργάστηκαν για την υλοποίηση του Μουσείου, τα ονόματα των δύο Προϊσταμένων της 7ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων που διαδοχικά είχαν τη γενική εποπτεία και ευθύνη για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του έργου από πλευράς 7ης Ε.Β.Α., κ. Λάζαρο Δεριζιώτη και κ. Ασπασίας Ντίνα, καθώς και του αρχιτέκτονα μηχανικού ο οποίος επέβλεψε τις εργασίες που είχαν ως φορέα εκτέλεσης την 7η Ε.Β.Α. στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. κ. Ιωάννη Βλαχοστεργίου.

Σας ζητώ συγγνώμη για την αναστάτωση που τυχόν προκλήθηκε.

Βασιλική Συθιακάκη

*

Από την αναγνώστρια του περιοδικού Ιωάννα Τριβέλλα λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Καλησπέρα σας! μέσω του site σας μου δίνεται η ευκαιρία να σας παρουσιάσω το πρόβλημα που μας παρουσιάστηκε εδώ και 3 χρόνια σε κάποιο οικόπεδο που έχει στο όνομά του ο άντρας μου στην περιοχή της Στυλίδας. Βγάλαμε άδεια για την οικοδόμηση μιας μεζονέτας με υπόγειο η οποία πριν 3 χρόνια μας стоίχισε 11.000 euro. Όταν ξεκινήσαμε το σκάψιμο βρέθηκαν κάποια αρχαία (δηλ. κάποιες πέτρες σε σειρά ή η μία πάνω στην άλλη – ήταν τα αρχαία Φάλαρα στην περιοχή αυτή, από ό,τι μάθαμε στη συνέχεια). Για το λόγο αυτό και αφού πέρασαν 2 χρόνια σκαψίματος

και αναμονής για το τι θα κάνουμε, μας ενημέρωσαν ότι πρέπει να βγάλουμε καινούρια άδεια στην οποία θα πρέπει τα όρια του σπιτιού να βρίσκονται περιμετρικά από τα αρχαία.

Φυσικά για να φτιαχτεί υπόγειο ούτε λόγος. Ξεκινήσαμε σχέδια νέα με τον μηχανικό για ένα σπίτι που καμία σχέση θα είχε με αυτό που θέλαμε αρχικά, ούτε στα τετραγωνικά (αναγκαστικά θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο) ούτε στους χώρους... Στην πορεία ο μηχανικός μας ενημέρωσε ότι θα έπρεπε να ξαναπληρώσουμε την άδεια και ότι τα λεφτά που δώσαμε για την πρώτη άδεια χάνονται...και ας μην φτιάξαμε! κάτι... Απογοήτευση...

Εντωμεταξύ εμείς μένουμε σε ενοίκιο διότι το σπίτι που υπολογίζαμε ότι θα τελειώνε σε κανά χρόνο δεν έχει καν ξεκινήσει αυτή τη στιγμή που σας γράφω... Το ποσό που πρέπει να δώσουμε αυτή τη φορά –αφού αποφασίσαμε να μη κάνουμε μεζονέτα αλλά μονοκατοικία, για οικονομικούς πάντα λόγους– φτάνει τα 10.500 euro!!! Ύστερα από όλα αυτά, αναρωτιέμαι για ποιά λόγο εγώ «πετάω» τα 11.000 euro που έχω ήδη δώσει στο κράτος; Ποιος με αποζημιώνει γι' αυτά; Και αναρωτιέμαι για άλλη μία φορά, εαν εγώ δεν χτίσω, όλα αυτά τα «αρχαία» τι θα γίνονταν; Ποιος θα τα προστάτευε;

Αλήθεια μπορώ κάπου να βρω το δικό μου ή τελοσπάντων να μη χάσω τα λεφτά μου;

Ιωάννα Τριβέλλα

Παροράματα τεύχους 108

- Στο βιογραφικό του συγγραφέα και επιμελητή του αφιερώματος Ν.Β. Λίτσα, στη σελίδα 7, όπου «1967» να διαβαστεί «1978».
- Στη λεζάντα της εικόνας 2 στη σελίδα 24, όπου «1553» να διαβαστεί «1883».
- Στη λεζάντα της εικόνας 12 στη σελίδα 32, όπου «1963» να διαβαστεί «1663».
- Στη λεζάντα της εικόνας 12 στη σελίδα 48, όπου «Ιταλος τυχοδιώκτης, τσαρλατάνος και απατεών» να διαβαστεί «ο μεγάλος αποκρυφιστής και αλλημιστής του 18ου αιώνα, Καλιόστρο».
- Στη σελίδα 113, όπου «Τσιουρής» να διαβαστεί «Τσιουρής».